

Házi feladat – tanároknak

A 2017. szeptemberében megrendezett Hármastagozódás Konferencia záró beszélgetésén elhangzott a kérdés: bár tudván tudjuk, hogy a káosz elkerülhetetlen, van-e javaslat, gondolat afelé, hogy mégis merre kellene lépni? Hamarjában az alábbi sürgős tudati beavatkozások fogalmazódtak meg bennem. Mindemellett közrebocsátottam azon vélekedésemet is, hogy a társadalmi, morális és tudati krízisben már benne élünk, csak az nem látja, aki nem akarja (elszenvedni).

Javaslatom alapja a tény, hogy számos Waldorf – iskola működik. Ezeket, ismert kaotikus működésük és gyakorta aggályos szellemi minőségük ellenére lehetőségként kell tekinteni az alábbiakhoz:

1.A Waldorf – iskolák teljes komolysággal fel kell vegyék a feladatot, hogy az általuk nevelt fiatalokat egészen a felnőttkorig az antropozófiai alapú embertan és világismeret szellemében nevelik. Nem maradhat a Steiner – pedagógia a szülők, gyerekek, tanárok személyes ügye; nem lehet pusztán a gyerekekkel kapcsolatos jó érzés, az egészséges lelkiületük és kiváló képességeik felett érzett elégedettség szolgálója. A szabad iskolák minden erőfeszítésükkel be kell töltsék társadalmi szerepüket, hogy az onnan az életbe lépő fiatalok valóban elérjenek a viláig.

Ehhez el kell hagyni a felsőtagozatok gimnáziumnak nevezését .A gimnázium egy korábbi kultúrkorszak (görög – római) formája, ahol az ott nyert iskolázás amellet, hogy az egész emberi lényt harmóniában tartva nevelte, társadalmilag privilégium volt. A mai, polgári gyökerű állami gimnáziumok máig őrzik a privilegizáltság szellemét a köztudatban, ez a szülőkön keresztül hatva avítt gondolatformaként visszahat az iskolák, tanárok és fiatalok szemléletére iskolázással kapcsolatos elvárásaikban. A Waldorf – iskolák törekvései mind a tanárok világszemléletében, mind működtetőik iskola – és társadalomszemléletében nagy erővel ki kell iskolázza a valóban korszerű felsőtagozatok minőségét. Ehhez mindenkinek, aki a közösséghez tartozik, lett légyen az szülő avagy tanár, el kell fogadnia az óvodától a felsőtagozat végéig tartó nevelés evidenciáját.

2.Az iskoláknak meg kell találniuk a valódi életpraxishoz vezető utat. Az iskolának a hagyományokban gyökerező iskolaformája és „iskolaszaga” szintén olyan forma, mely egy életkor után súlyos korlát a valóban szabad nevelés számára. Itt a meglévő tanterv és az egyéb oktatásirányítási kööttségek lehetetlenné teszik a valódi emberismereten alapuló nevelést. Mind gazdaságilag, mind szervezetileg fel kell szabadítani az iskolát a tanterembe, órarendbe, mozdulatlanságba, tantervbe és óraszamba börtönzöttség alól. Az állammal, létezésünk érdekében kötött kompromisszumok súlyos akadályok, s ebbe a bilincsbe magunk dugtuk bele kezeinket, egy félreértelmezett lehetőséget látva benne.

3.A tanárok képzettségét, alkalmasságát egészen más mérce, méghozzá szellemi mérce alapján kell meghatározni. Az állami diplomához kötés egy abszurdum, melytől olyanfajta „biztonságot” remélnék a kollégiumok, mely hamis. A mai magyar felsőoktatás oklevelei, valamint a hallgatók által végiggyűrt tanulási procedúrák nemhogy alkalmasságot nem nyújtanak a tanároknak, de súlyos gondolati koloncokat, képességeik parlagon hagyását, valamint félelmeket és lelki alvást eredményeznek. A diplomával rendelkezők jó része mindamelllett, hogy alkalmatlan a tanításra, érdeklődését vesztett álláskereső.

A képességek és életút, valamint belső szabad vállalás pecsétje, bár nem hivatalos, de az egyetlen hiteles döntési alap. A tanultság, a szakértelem, a műveltség ma teljesen individuális életutakon születik. S az állami pecséttel gyerekek elé álló alkalmatlan, nem ritkán súlyosan egyensúlytalan személyiségű felnőttek waldorf – iskolai pályái közismerten rengeteg kárt okoznak – szóvá tenni hogy nem lehetséges? S hány tanítani akaró alkalmas ember nem tanít, mert nincs (s nem is akar) végzettséget?

4. Az iskoláknak, tanároknak értő komolysággal és figyelmes bátorsággal meg kellene szabadulni az egyenlőségi szemlélet béklyójától a tanításban. A szellemi fejlődés, az emberi lény individuális voltának tudata nem hatja át elég mélyen a nevelődés folyamatát. Dolgozatok, tesztek, szintek, és elvárások még gyakorta egyfajta egyenmércét jelentenek, főleg a középtagozattól, meghatározó jelleggel a felsőtagozat egészén át. A hiányzó személyes tekintetet, a megfigyelés éberségét, az érzékelés és tudatosítás munkáját, mely a diákok képességeit és tudását élő módon nyilvánítaná meg számunkra, egyenelvárásokkal és iskolaszagú értékelő szisztémákkal pótoljuk.

Meg kell szabadulnunk a gondolattól, hogy az iskolában a diákok egyforma, vagy közelítőleg azonos tudást kell szerezzenek. Ez egy hamis cél, ez nem így van, még ha akarjuk se, és nem is kell így legyen. Szabadon kell tudni szemlélni az egyes tanulási utakat, az individuális minőségét. Meg kell szerezzük a biztonságot abban, hogy a teljesen egyéni utakat helyükön kezelve a valóban hiányt jelentő jelenségeket észleljük a diákokban - hogy aztán azokat is egyénileg kezeljük.

A tanulásban egyenlőséget alkalmazó, tesztkülönbökön át vezető utat érettebb korban lelkileg fásultsággal, akaratilag lázadással fogadják a diákok.

Az egyenlőségi legsúlyosabb kolonca az érettségi. A megindult folyamatokat, melyek ezt „waldorfosítani” igyekeznek, a valóban érettséget adó 12.-es zárómunkák rangjának emelésével és tényének, súlyának elismertetésével kell betetőzni.

5. Minden iskola, beleértve a szabad iskolákat, súlyosan át vannak pedagógizálva. A pedagógia a tudományok közé soroltatott. Ennek következménye, hogy a tanári gondolkodás mélyen áthatott a materialista korszellemmel (mindeközben pedig gyakorta pszichologizáló és ezoterizáló is egyszerre). Tananyagban, ismeretekben gondolkodik, s módszerként, művészieskedő könnyedséggel, „lajtosan” igyekszik mindazt megtanítani, amit államiék.

A mi munkánk valódi művészetként válhat csak azzá, amivé világba szökkentekor Steiner megformálta. Ki kell szabadítani az iskolákat és a tanárokat a pedagógia sivár börtönéből, s nevelésművészetté emelve, közös munkánkat pedig szociális művészetként végezve rejteni termékeny csírákat a káosz utáni jövő alá.